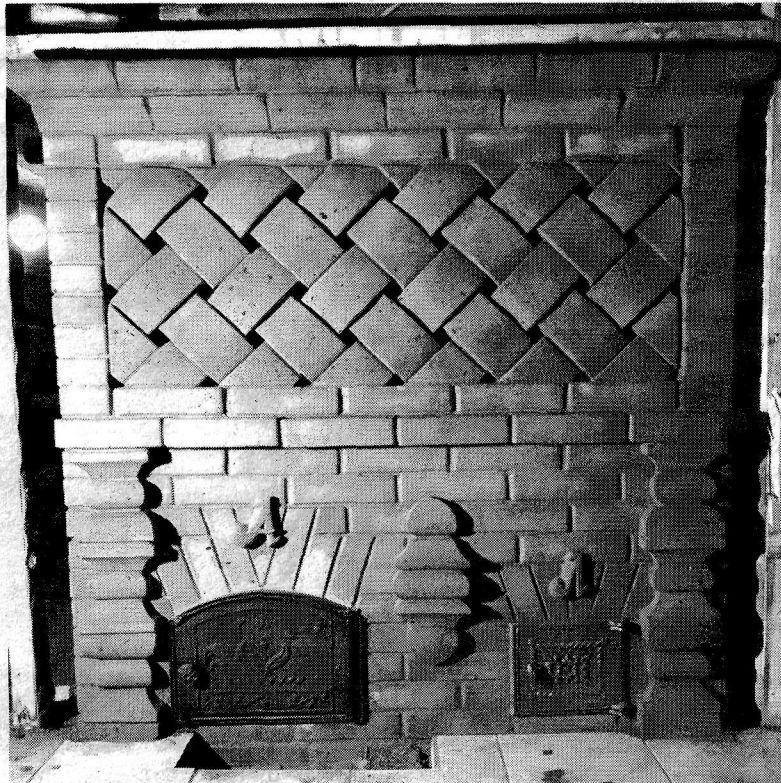

«КОНГА - ПӨРТЫН ШҮМЖӨ. ТУДО ШОКШО ЛИЙШАШ»

Конга пукша, йўкта, эмла, ойгым мондыктараш полша. Суртышто тудын дечын пенгыдыракше молыжо укеат. Орышо тул ик татыште чылажымат пытарен кертеш, а конга шоген кодеши. Ялыште илыше айдеме суртышто конган кўлешлыкшым пеш сайын пала. Тудо пөрткөргым ырыкта гына мо? Тушан

когыльо ден перемечым кўктет, мелнам кўзштат, емыж-саскам, понгым коштет. Йўреш але лумеш нөрен пурюмеке, вургем ден йолчиемымат коштен налаш сай. Конгамбаке кўзен, йолвундашым ырыктет, уло кылметым луктат. А конга тул ваштареш шолтымо шўрлан, шылан паренгылан мо шуэш?

каенат колтена. У контам тошто кермыч денак опташ але весым налаш? Тидын нерген Алексей Иванов деч теве мом пален налым.

«Контам оптымо паша куштылгыжак огыл, тудлан пижмеке, чылажымат шот дене ышташ кўлеш. Икымше гана шкаланна оптен онченам, вара шкенан-шамычак йодаш тўғалыч. Ынде чумыржо мыняр лиймым омат шарне. Торашке каен ом шукто, эре Унчо велнак йодыт. Ялыште «сарафан радио» манмет пашам сайын ышта. Кызыт чылажат окса дене кылдалтеш, сандене контам шулдын, но моторын оптен пуаш йодыт. Икманащ, проста кермыч гыч шедевром ышташ. Тиде амал денак кермычым узор семын пўчкедаш станокым лўмын ыштенам. Кеч-кушко каем гынат, тудым пеленем налаш. Станок гоч тўрлө фигурым лукташ лиеш. Шотлен лукмо почеш, пөрт конгалан кокла шот дене 1200 кермыч кая. Тидын годымак тулеш левыдыме кермыч нергенат мондыман огыл. Кермычым, моло кўртнө арверым наледаш окса шагал огыл кўлеш. У кермыч дене оптымо конга шуко ий чыта. Пөртым сайын ырыктыже, шокшым сайын кучыжо манын, контам оптымо годым илыш шўлышым пуюмо семынак тыршаш логалеш. Тошто кермыч дене ала-кузе чот моторын ышташ толает гынат, конга 10 ий деч шукужо ырыктен ок сене. Тошто - тоштак. Да эше иктым каласен кодынем. Ончыч шукушт конгам плитке дене комыжлат ыле. Коңешине, тиде сылне, но роскошто кугу. Йошкар кермыч дене оптымо конгам кызыт огытат чиялте, тудо тугакат сылынн кош. Камин семын койжо манын, янда омам пындаг».

Теве тыге каныш кечыла ден отпуск жапшым Алексей Иванов контам оптымо пашалан кучылтеш. Кузе чылажымат ыштен шукта? Тидын нерген йолташыже-влакат чўкыдынак йодыт.

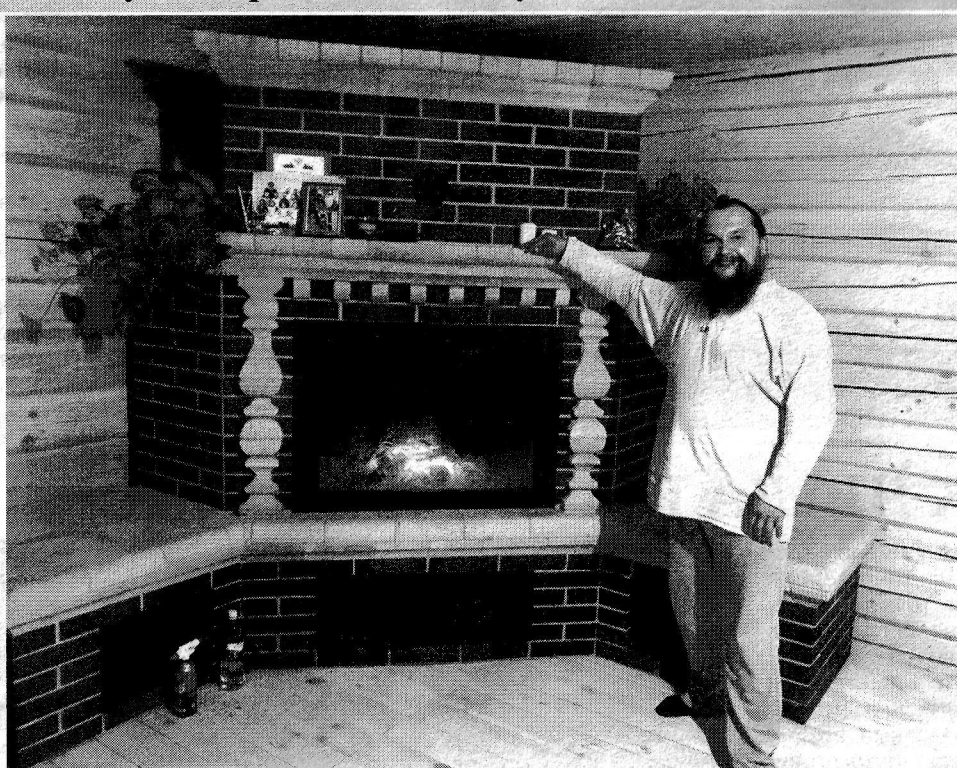
«Паша шке корныж дене кая, кумылым гына пыштыман. Вет кажне айдеме он-

Конгам опышко мастарым тачысе кечын чыла верижак отат му. Кызыт ынде шукинжо пörтыштым канде тул але электричестве полшмыо дене ырыктат. Тошто конгам кузе ачалаш? Мастер еным кушто муаш? Тыгай йодыш-влакым чўчыкыдынак колаш лиеш.

Конгам пörтын шўмжылан шотлат, сандене тудо шке пашажым сайын шуктыпаш. Ялысе еглан мо кўлеш? Конга пырдыж ўлат-кўшнат шокшо лийже, шикш ынже лек, пу шуко ынже кай. Тугеже шотан конгазе архитектор да конструктор гай лийпаш. Тыгайжым кушто муаш? Мый ик мастарым палем. Тиде - Унчо села гыч Алексей Иванов.

«Мый нигунамат конгам опышко ом лий», - эше изиж годымак мōнгыштō ачажлан монча конгам опташ полшымыж годым Алексей шке семынже тыге шоналтен.

- Изием годым конструктор лияш шоненам, - каласкала тудо. - Чылажат Арсений кочам дечын тўналын. Тудо колхозын тале апшатше лийын. Шке жа-

пыштыже сонарышкат коштын, пу дене узор-влакымат пўчкден. Эсогыл аэроиздерым шке поген. Ёмыржō мучко апшатлан тыршыше кочамын мōнгысō мастерскойшыкыжо пурен лекташ, тудын ыштыш-кучышыжым, ўзгарже-влакым кызытат ончалаш йōратем. Унчо школым пытарыме деч вара Казаньысе Авиационный институтышто тунемынам, группына экспериментальный ыле. Ик ий тунеммеке, туштак пашам ыштенам. Первыйже электрооборудований шотышто монтажник лийынам. А армий деч вара йодмашым возенам да ик ий конструкторлан ыштенам. Инженер-конструктор семын кандаш самолётым погенам.

Вот тыге йоча годсо шонымашем шукталтын. Кандаш ий Казаньыште илыме жапыште тусо «Марий ушемыш» коштынам. Илыш чыла велымат шолын. Воктекина Татарстан кундемыште илыше марий ўдыр-рвезе-влакымат чўмыренна да концерт дене коштмо, марий дискотекем эртарыме. Гармоньым шке

шоктенам, тўмырым кыраш йолташем ўжынам. А 2013 ий гыч Унчо селаште этнокультур комплексым вуйлатышылан пашам ыштем.

Алексей Настя пелашыж дене кум эргым куштат. Кугуракше - Талвий, 1-ше классым тунемын пытарен. Ачажлан полпаш кушкын шуын, конгам опымо годым кермычымат пуэда, моло йодымат шукта. Кыдалашыже Арслан лўман, тудо вич иаш. Ивановыт кумшо эргышланат сылне марий лўмым пуэныт. Изи Аксарлан - кок ий. Икшыве-влакын авашт - Анастасия, «Акретгўр» студийыште тўрлызылан пашам ышта, кызыт кумшо икшывыж дене мōнгыштō шинча.

Унчо велне конгам опышко кум мастар ен уло. Калык кажныжымат мокта, оптен пуымо конгаштышт мелнам кўэшттыт, моло тамле кочкышым ямдылат.

Мемнан койышнажак тыгае: мо сайым ужмеке, тудым ыштен ончымо шуэш. Конга шотыштат тыгак. Ойыртемынак йытыра да шокшо гын, мастар енге деке

чыланже могай-гынат шонымашым шында. Могай тудо мыйын? Йоча-влак куанен, йомакысе гай моторлыкышто илышт: кечылан, пўртўслан, волгыдо тўнялан йывыртен. Садланак сурт-оралтым йырымваш сōрастараш, шкешотаным ышташ тыршем. Да тўнжō - шўмчон кузе кўшта, туге илаш кўлеш, - ойла кум шочшан ача.

- Шонен пыштымет семынак лийже, - ойлем Алексейлан. - Лудшо-влакым тыгай мастар ен дене палдараш мыланнат пеш куанле.

«Контакт» лаштыкыште Алексей Ивановын фотожо-влакым ончыдем годым тидымат пален налым. 3 июньышто, таче, тудын шочмо кечыже улмаш. Тудлан тыгак уста да пашаче лияш, шўмчон йодмо почеш илаш тыланена. Тек пашаже эре тыгак куатле лиеш, а пиалже муро семла шарла.

Лариса ПЕТРОВА

Снимкылаште: Алексей Иванов теве тыгай конга ден каминым опта.

Фотом А.Ивановын альбомжо гыч налме.

